

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 27 mars 1917 kl. 2 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 11 i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av nya lokaler för statsmedicinska anstalten.

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 320, har herr *Ingvarson* hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande nybyggnad i Stockholm eller dess omgivning av lämpliga lokaler för statsmedicinska anstaltens samtliga avdelningar, eller, därest detta av någon anledning icke i sin helhet anses böra ske, uppförande av tillfredsställande lokaler för anstaltens bakteriologiska avdelning jämte stallar för dess djur.»

Med avseende på motiveringen tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet, som vid behandlingen av ifrågavarande motion ansett det vara lämpligt att inhämta kungl. medicinalstyrelsens yttrande i ämnet, har, efter därom hos vederbörande statsråd gjord framställning, av nämnda myndighet fått mottaga det utlåtande, som återgives i bilaga. Utskottet vill även nämna, att dess medlemmar beretts tillfälle att taga i skärskådande de lokaler och stallar, som äro upplåtna åt statsmedicinska anstaltens bakteriologiska avdelning.

Frågan om en tidsenlig organisation av den statsmedicinska anstalten
Bihang till riksdagens protokoll 1917. 13 saml. 2 avd. 9 häft. (Nr 11). 1

Utskottet.

och i samband därmed ett tillfredsställande ordnande av anstaltens lokaler har stått på dagordningen snart sagt alltifrån nämnda anstalts tillkomst.

Enligt den av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen 1907 med ledning av dels det utlåtande, som avgivits av en för ändamålet år 1897 tillsatt kommitté, dels de yttranden, som däröver från skilda myndigheter inhämtats, ursprungligen föreslagna planen skulle statsmedicinska anstalten bestå av fyra avdelningar: en medicinsk-bakteriologisk, en veterinär-bakteriologisk, en hygienisk och en rättsmedicinsk. Genom riksdagens beslut kom emellertid anstalten till att börja med att omfatta endast 2 avdelningar: en medicinsk-bakteriologisk och en rättskemisk. Den veterinär-bakteriologiska avdelningen inrättades på grund av 1908 års riksdags beslut och blev förlagd vid veterinärinstitutet. Efter framställning av kungl. medicinalstyrelsen framlade Kungl. Maj:t till 1914 års senare riksdag proposition om inrättande av ett farmaceutiskt statslaboratorium vid statsmedicinska anstalten, vilken framställning också vann riksdagens bifall. Anstalten består sålunda för närvarande av tre avdelningar förutom den ovan omnämnda veterinär-bakteriologiska avdelningen vid veterinärinstitutet.

Efter allt att döma torde emellertid inrättandet av ytterligare en avdelning inom en icke alltför avlägsen framtid vara att förutse, nämligen en hygienisk-teknisk. I nyss anförda framställning av medicinalstyrelsen hade jämväl frågan därom framförts. Behovet av en hygienisk-teknisk avdelning inom anstalten lär snart nog göra sig än mera kännbart. En dylik avdelning är nämligen en oundgänglig förutsättning för ett rationellt ordnande för framtiden av livsmedelskontrollen i vårt land — en fråga, som blir aktuell efter slutförande av den utredning om livsmedelslagstiftningen, som för närvarande pågår.

Ovanstående överblick av ifrågavarande ärendes utveckling visar, att denna otvetydigt tenderat att gå i den riktning, som angavs i Kungl. Maj:ts förslag 1907.

Styrkan i detta förslag ligger, såsom motionären med rätta betonat, däri, att det upptog alla avdelningarna på en gång och på *en* anstalt, varest de skilda laboratorier kunde komma i åtnjutande av samarbetets alla fördelar. Om dessa riktlinjer synes också ända till på sista tiden enighet i stort sett varit rådande mellan de myndigheter och sakkunniga, som haft att yttra sig i ärendet.

Likväl äro de önskemål, man uppställt beträffande ett rationellt ordnande av den statsmedicinska anstaltens verksamhet, ännu i stort sett ouppfyllda. Orsaken härtill ligger förnämligast däri, att dess olika avdelningar

varit och alltjämt äro provisoriskt inhysta på skilda håll i hyrda lokaler, vilka, förutom att de i avseende på utrymmet äro otillräckliga, ingalunda äro så beskaffade, som man har rätt att fordra. Särskilt torde detta gälla den medicinsk-bakteriologiska avdelningens lokaler. För denna avdelning tillkommer den avsevärda olägenheten, att de till densamma hörande djurstallarna äro förlagda långt ute på Norrmalm och följaktligen ganska avlägset belägna från avdelningens arbetslokaler i staden (i huset nr 15 och 17 Vasagatan), vilket helt naturligt är ägnat att splittra arbetet. Därtill kommer även den olägenheten, att det på grund av det stora avståndet från stallarna blivit nödvändigt att i samband med själva arbetslokalerna mitt inne i staden hysa vissa mindre försöksdjur, såsom kaniner och marsvin, en anordning, som ur flera synpunkter och icke minst ur den allmänt hygieniska måste anses i hög grad olämplig. Det är alltså under allt annat än gynnsamma förhållanden, som statsmedicinska anstalten för närvarande har att utföra sitt ansvarsfulla värv.

Det synes utskottet uppenbart, att den oeftergivliga förutsättningen, för att anstalten på ett tillfredsställande sätt skall kunna fylla sin krävande och icke minst just nu på grund av den av världskriget föranledda ökade smittofaran för hela samhället så utomordentligt viktiga arbetsuppgift, är, att dess lokalfråga vinner en på samma gång skyndsam och tidsenlig lösning. Härom torde icke heller mer än en mening vara rådande.

Däremot synas åsikterna hos vederbörande myndigheter och sakkunniga auktoriteter gå något i sär ifråga om lämpligaste sättet för nämnda frågas lösning. Såsom i motionen påpekas, är förslag för närvarande å bane att i den av staten inköpta, vetenskapsakademien förut tillhöriga fastigheten i kvarteret Grönlandet norra inrymma förutom kungl. medicinalstyrelsen och tandläkareinstitutet jämväl statsmedicinska anstalten. För sin del har kungl. medicinalstyrelsen i underdånigt yttrande den 20 mars 1915 tillstyrkt detta förslag. Häremot ha reservationer anförts av medicinalråden Bismark och Kjerrulf samt chefen för statsmedicinska anstaltens bakteriologiska avdelning, professor Pettersson, i vad förslaget avser nämnda avdelning, varvid särskilt framhållits att den väsentliga olägenheten att avdelningens arbetslokaler och djurstallar alltjämt skulle bli åtskilda härigenom icke vore undanröjd.

Utskottet håller före, att, bland andra, detta skäl är så tungt vägande, att en anordning sådan som den föreslagna icke bör vidtagas. Ett stöd för denna sin åsikt finner utskottet i den mening, som uttalats av de av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunnige för avgivande av yttrande över medi-

cinalstyrelsens underdåniga framställning om förflyttning av tetanusserumberedningen från den statsmedicinska till veterinär-bakteriologiska anstalten, där vikten av stallarnes förläggande i omedelbart grannskap av laboratorierna betonas. Därtill kommer, att, enligt den uppgjorda planen för användning av ovannämnda fastighet i kvarteret Grönlandet norra, i vetenskapsakademiens gamla byggnad icke finnas några rum, i vilka statsmedicinska anstaltens bakteriologiska avdelning kunde inrymmas, utan måste lokaler för denna först beredas genom påbyggnad av fastigheten.

Under sådana förhållanden torde en nybyggnad för inrymmande av åtminstone den medicinsk-bakteriologiska avdelningen vara den enda utväg, som återstår. I längden synes även denna utväg vara den, som säkrast för till målet. Därigenom erhöles en definitiv lösning av avdelningens lokalfråga och icke allenast en provisorisk, vilket inrymmandet av avdelningen i den ifrågavarande fastigheten på grund av de därmed förenade olägenheterna skulle bliva.

Att hela den här förevarande frågan kommit i ett ändrat läge genom det utlåtande, som avgivits av ovannämnda av Kungl. Maj:t särskilt tillkallade sakkunniga, framgår av kungl. medicinalstyrelsens senast avgivna här bilagda underdåniga yttrande i ärendet den 9 januari 1917. Styrelsen anser sig nämligen här böra framhålla önskvärdheten av, att frågan om den bakteriologiska avdelningens slutliga ordnande redan nu framlägges till prövning i hela dess vidd. Den allsidiga utredning, varom styrelsen hemställer, måste sålunda givetvis innefatta jämväl en utredning om för ändamålet erforderlig nybyggnad.

Måhända skall det av ekonomiska skäl visa sig nödvändigt att, såsom motionären påpekat, i första rummet tillgodose endast den medicinsk-bakteriologiska avdelningens nybyggnadsbehov, vilket väl torde vara det mest trängande. Utskottet vill dock för sin del fästa uppmärksamheten på att det vore i hög grad önskvärt, om samtliga avdelningars lokalfråga kunde upptagas och bringas till avgörande i ett sammanhang. Att starka både praktiska och rent tekniska skäl tala härför, framgår av ett av inom svenska läkarsällskapet utsedda kommitterade avgivet utlåtande med förslag ifråga om riktlinjer för statsmedicinska anstaltens organisation och utveckling (Sv. läkarsällskapets förhandlingar 9/1 1917), varur utskottet tillåter sig anföra följande belysande utdrag:

»De olika vetenskaperna gripa ofta över på varandras områden. Så är särskilt fallet med dem, som äro eller föreslagits att bliva företrädare vid den statsmedicinska anstalten. Arbetsmetoder, som användas på ett

område, finna också ofta användning på ett annat. Redan vid arbetet med undersökningar för praktiskt behov samt vid fabriksmässig framställning av preparat för diagnostiskt, profylaktiskt eller terapeutiskt ändamål är detta ej så sällan fallet. Vid rättsmedicinska och födoämnesundersökningar komma sålunda till användning även metoder, vilka utarbetats och mest begagnas på det serologiska arbetsområdet. Vid hygieniska undersökningar hava bakteriologiska och kemiska metoder fått mycket vidsträckt användning. På det farmaceutiska området höra de senare också till de vanligast använda. Det bakteriologisk-serologiska arbetet kräver numera många gånger behärskande av kemiska metoder, med vilka bakteriologen på förhand vanligen icke är fullt förtrogen. Fördelen av att vid deras tillämpning för speciella syften hava en kemist för konsultering är ju utan vidare uppenbar. Ännu skarpare framträda fördelarna av möjlighet till nära personligt samarbete mellan representanter för de ifrågavarande forskningsområdena, då det gäller rent vetenskapliga studier. Hela den biologiska forskningen rör sig om kemiska processer, och behärskandet av kemiska arbetsmetoder börjar mer och mer bli förutsättningen för ett framgångsrikt arbete inom denna vetenskapsgren. Flera kemister hava också på senare tider nedlagt sitt huvudsakliga arbete på detta område.

Förutom de nu nämnda fördelarna medför ett närmare sammanförande till rummet av de olika avdelningarna även rent praktiska sådana. Vissa dyrbarare, ej för dagligt bruk nödiga apparater, skulle säkerligen kunna användas av flera avdelningar gemensamt. Maskiner för vissa slag av drift, t. ex. kylanordningar, skulle sålunda kunna göras gemensamma. Jämte de för varje särskilt laboratorium nödiga hand- och uppslagsböckerna, som avdelningarna måste hålla, behövas överallt, där vetenskapligt arbete drives, ej så obetydlig mängd tidskrifter och annan litteratur. Blev de olika avdelningarna förenade, så kunde då bildas ett gemensamt bibliotek, som i så fall naturligen bleve rikhaltigare än de bokförråd, som i varje fall skulle komma att finnas vid de olika avdelningarna. Här anförda synpunkter hava redan förut av de svenska läkarna ansetts så beaktansvärda, att svenska läkaresällskapet efter den diskussion, som med anledning av förslaget om den veterinär-bakteriologiska avdelningens fränskiljande från den statsmedicinska anstalten och förläggande till veterinärinstitutet hölls i svenska läkaresällskapet våren 1908, beslöt uttala önskvärdheten av att det projekterade sammanhanget mellan anstaltens avdelningar ej upphävdes. Enligt undertecknades mening finnes fortfarande ingen som helst anledning att frängå denna uppfattning. Särskilt olyckligt är enligt

vår mening särskiljandet av de båda med avseende på arbetsmetoder och arbetsuppgifter varandra ytterst nära stående avdelningarna, den medicinsk-bakteriologiska och den veterinär-bakteriologiska.»

För sin del anser sig utskottet till fullo kunna instämma i den slutsats, vartill ovannämnda kommitterade inom svenska läkaresällskapet komma, då de förklara sig »ej finna annat, än att ett sammanförande av anstaltens olika avdelningar samt inrättande av stallar och andra nödiga lokaler i närheten av laboratorierna är ett alldeles nödvändigt villkor för en framtida lycklig utveckling av statsmedicinska anstalten.»

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande nybyggnad i Stockholm eller dess omgivning av lämpliga lokaler för statsmedicinska anstaltens samtliga avdelningar, eller, därest detta av någon anledning icke i sin helhet anses böra ske, uppförande av tillfredsställande lokaler för anstaltens bakteriologiska avdelning jämte stallar för dess djur.

Stockholm den 22 mars 1917.

På utskottets vägnar:

WALTER KANT.

Närvarande vid förevarande ärendes slutbehandling: herrar Kant, O. Nilsson i Örebro, Isaksson, Johanson i Gäre, Hellberg i Ljungskile, Lindström, Nilsson i Antnäs, Hansson i Gårda, Andersson i Altofta samt Erikson i Uppsala.

Bilaga.

Yttrande av Kungl. medicinalstyrelsen.

Till Konungen.

Genom ämbetsskrivelse den 13 februari 1917 anbefalld avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion nr 320 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av nya lokaler för statsmedicinska anstalten, får medicinalstyrelsen i underdånighet hänvisa till medicinalstyrelsens underdåniga skrivelse i ärendet den 9 januari 1917, och bifogas avskrift av sagda skrivelse jämte utdrag ur det vid ärendets föredragning i styrelsen förda protokoll.

I handläggning av detta ärende hava, förutom undertecknade, deltagit medicinalrådet G. Kjerrulf, byråchefen S. Ribbing samt medicinalrådet F. Block.

Stockholm den 22 februari 1917.

Underdånigst:

B. Buhre.

Fred. Bissmark.

Sven Marin.

Avskrift.

Till Konungen, angående tillkallande av sakkunniga för utredning rörande statsmedicinska anstaltens medicinskt-bakteriologiska avdelnings vidare utveckling.

Vid ingivande av sin underdåniga framställning den 30 sistlidne oktober om ökad personal för statsmedicinska anstaltens medicinskt-bakteriologiska avdelning och anordnandet av kontroll över serumtillverkningen m. m. leddes styrelsen av den uppfattningen, att tidpunkten för närvarande icke kunde anses lämplig för framläggande av förslag om uppförandet av ett självständigt institut för denna avdelning med härför erforderligt byggnadskomplex, jämväl inrymmande stallar för hästar och större försöksdjur. Redan de stora kostnader ett sådant förslag skulle innebära föreföllo styrelsen, särskilt i dessa dyrtider, omöjliga realisierandet av en sådan plan, vartill kom att den kännbara bristen på skolade bakteriologer och serologer i vårt land gjorde det ovisst, huruvida tillräcklig vetenskaplig stab för närvarande skulle kunna stå till förfogande för ett dylikt institut i större skala.

För att emellertid i någon mån söka tillgodose behovet av bakteriologer och serologer föreslog styrelsen därför som en förberedande åtgärd att vid anstalten inrätta 2 nya laboratoriefattningar, en för de bakteriologiska och en för

de serologiska arbetena, samt ytterligare en assistentbefattning och yttrade här-
om följande:

»Arbetena vid laboratoriet hava, sedan det år 1909 började sin verksamhet, raskt ökats i omfattning, och med hänsyn till den snabba utveckling, i vilken bakteriologien för närvarande befinner sig, kan med säkerhet antagas, att laboratoriets verksamhet även framdeles måste ytterligare utvidgas.

En ökning av den vetenskapligt utbildade personalen vid laboratoriet är av sagda orsaker i hög grad önskvärd.

I detta sammanhang torde även böra erinras därom, att i vårt land antalet specialutbildade bakteriologer är påfallande litet och ingalunda motsvarar behovet ens under normala förhållanden. Större utbildningsmöjligheter och bättre tillgång på avlönade befattningar för bakteriologer äro synnerligen viktiga förutsättningar för att få erforderligt antal bakteriologer i landet. Även ovan nämnda omständighet talar sålunda kraftigt för önskvärdheten av en ökning av personalen vid det bakteriologiska laboratoriet».

Om denna framställning vinner Eders Kungl. Maj:ts beaktande bliva avdelningens arbeten i viss mån fördelade på 2 sektioner, en bakteriologisk och en serologisk, och håller styrelsen före, att mycket talar för lämpligheten av ett fullföljande av anstaltens uppdelning på detta sätt. Vad de bakteriologiska arbetena d. v. s. huvudsakligen de diagnostiska undersökningarna beträffar, är det nämligen enligt styrelsens mening en viss fördel, om det härför avsedda laboratoriet kunde bliva förlagt till lokaler, förenade med styrelsens egen ämbetslokal, på det att styrelsens vederbörande ledamöter måtte vara i tillfälle att följa dessa arbeten och övervaka verksamheten å denna avdelning i sin helhet samt beredas möjlighet att när som helst rådgöra med vederbörande bakteriolog. Även i fråga om den expeditionella behandlingen av undersökningarna vore ett sammanförande av detta laboratorium med styrelsens egna lokaler till stor praktisk nytta.

Skulle styrelsens på grund av nådig remiss gjorda framställning den 20 mars 1915 om erhållande av nya ämbets- och laboratorielokaler i kvarteret Grönländet norra vinna Eders Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, håller styrelsen alltså före, att lokalfrågan såväl för styrelsens vidkommande som för laboratorierna bleve löst på ett synnerligen praktiskt sätt och även med nödig hänsyn tagen till framtida utveckling. Den medicinskt-bakteriologiska avdelningen, liksom styrelsens övriga laboratorier, erhåller då för sitt behov fullt tillräckliga utrymmen, och styrelsen beredes även den eftersträfvade lättare tillgången till de medicinska laboratorier, som tillhöra styrelsens förvaltning.

Skulle det i en framtid visa sig önskligt att förflytta det medicinskt-bakteriologiska laboratoriet eller del därav till annan plats, torde det i allt fall komma att dröja ett så avsevärt antal år, innan beslut härom bliver fattat och nödiga nybyggnader blivt färdiga, att de lokaler, som nu äro avsedda för den bakteriologiska avdelningen och som då skulle bliva lediga, väl komma att behövas för tillgodoseendet av styrelsens eget och de övriga laboratoriernas då säkerligen ökade behov av utrymme.

Då styrelsen till Eders Kungl. Maj:t avlämnade sin ovannämnda framställ-

ning den 30 sistlidne oktober, syntes det styrelsen, som ovan framhållits, föga sannolikt, att ett förslag om en mera omfattande och förty med betydande kostnader förenad utveckling av den statsmedicinska anstaltens bakteriologiska avdelning under nuvarande förhållanden skulle hava utsikt att bli godkänd och genomförd, utan ansåg sig styrelsen därför tillsviðare böra åtnöja sig med de jämförelsevis mindre genomgripande förbättringar i anstaltens utrustning, som då föreslogos med uppskjutande av det definitiva ordnandet av denna fråga, tills gynnsammare förhållanden om några år kunde tänkas föreligga.

Sedan dess har emellertid inträffat, dels att de sakkunnige, som av Eders Kungl. Maj:t tillkallats för avgivande av yttrande över styrelsens underdåniga framställning om förflyttning av tetanusserumberedningen från den statsmedicinska till veterinärbakteriologiska anstalten, i underdånigt utlåtande den 27 december 1916 påyrkat, att rymligare och ljusare lokaler måste anskaffas för statsmedicinska anstaltens bakteriologiska avdelning, och att den måtte förläggas å sådan plats, att även stallarna för hästar och större djur kunde anordnas i laboratoriernas omedelbara grannskap, dels att, sedan medicinalstyrelsens nyssnämnda underdåniga framställning icke föranlett någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd, styrelsen ansett sig böra uppdraga åt statsmedicinska anstaltens medicinskt-bakteriologiska avdelning att åter upptaga beredningen av tetanusserum.

Vid sådant förhållande synes det styrelsen önskvärt, att frågan om den bakteriologiska avdelningens slutliga ordnande redan nu framlägges till prövning i hela dess vidd. Därvid bör, synes det styrelsen, utredas icke blott huruvida en gemensam anstalt skall för avdelningens olika sektioner uppföras å lämplig plats utanför staden, utan även om det kan vara lika ändamålsenligt eller ändamålsenligare att uppdelas avdelningen så, att en sektion får sig arbetena med framställningen och distribueringen av sera och vacciner tilldelad och en annan utvecklas till en centralanstalt för diagnostiska och epidemiologiska undersökningar. Huru med pest- och koleraboratoriet skall förfaras, torde även böra komma under omprövning. Vidare borde utredningen omfatta den praktiskt medicinska bakteriologiens ställning i sin helhet inom landet, däri inbegripet huruvida icke det kan anses nödigt att, till tjänst för vederbörande kommunala hälsovårdsmyndigheter, inrätta en eller flera bakteriologiska undersökningsstationer, särskilt då någonstädes i Norrland.

Slutligen vore det av vikt att genom en sådan utredning få anvisning på, vilka ytterligare mått och steg, som kunna vidtagas, för att bättre tillgodose landets behov av skolade praktiska bakteriologer och serologer, varvid bör tagas i övervägande, om icke yngre läkare med fallenhet för sådan verksamhet borde och kunde beredas tillfälle att i utlandet idka studier i bakteriologi och serologi eller i hemlandet genomgå särskilt ordnade kurser häri.

Då medicinalstyrelsens arbetskrafter icke kunna vara tillfyllest för verkställandet av en dylik utredning, läser det bli va nödvändigt att härför tillkalla särskilda sakkunnige, förslagsvis en sero-bakteriolog, en praktiserande läkare och en i allmänna värv förfaren man.

Beträffande frågan om nybyggnad för statsmedicinska anstalten tillåter sig styrelsen erinra om, att Eders Kungl. Maj:t redan 1907 till riksdagen avlät nådig

proposition om inrättandet av en sådan anstalt med fyra avdelningar, nämligen en medicinskt-bakteriologisk, en rättskemisk, en veterinärbakteriologisk och en tekniskt-hygienisk, men att riksdagen då endast biföll framställningen i vad den rörde de båda förstnämnda avdelningarna under uttalande av den förmodan, att de för den veterinärbakteriologiska avdelningen avsedda arbetena borde på ett tillfredsställande sätt kunna utföras vid veterinärinstitutet.

Följande års riksdag beviljade medel till den veterinärbakteriologiska anstalten, förlagd till veterinärinstitutet. Någon hygienisk teknisk avdelning har ännu icke kommit till stånd, men har medicinalstyrelsen den 26 februari 1914 gjort förnyad framställning om inrättandet av en sådan. Då såväl den senare avdelningen som den nu fungerande rättskemiska avdelningen, såsom icke behövande andra utrymmen än egentligen laboratorielokaler, således icke rum för försöksdjur m. m., kunna vara betjänta med förläggning så gott som var som helst inom huvudstaden, berör den vid åtskilliga tillfällen under senare åren behandlade frågan om nybyggnader för statsmedicinska anstalten företrädesvis dess medicinskt-bakteriologiska avdelning.

Det var också huvudsakligen i avsikt att bättre ordna lokalförhållandena för denna avdelning, som styrelsen i underdånig skrivelse den 12 april 1911 framhöll, att styrelsen, i anledning av i den underdåniga skrivelsen omnämnda förhållanden, ansåge det nödvändigt, att snarast möjligt en plan uppgjordes för anskaffande av tjänlig plats och nödiga byggnader för statsmedicinska anstalten särskilt, och anhöll styrelsen därför om nådigt bemyndigande att

dels i samråd med överintendentensämbetet föreslå plats för statsmedicinska anstalten, dels även i stadgat samarbete med de båda föreståndarna vid anstalten uppgöra ritningar och kostnadsberäkningar för platsens bebyggande.

Då ärendet genom nådig remiss den 29 mars 1912 återkom till medicinalstyrelsen, hemställde styrelsen i skrivelse den 24 april 1912, att Eders Kungl. Maj:t täcktes anbefalla medicinalstyrelsen att, på sätt i skrivelsen den 12 april 1911 föreslagits, uppgöra ritningar och kostnadsberäkningar till nya lokaler för statsmedicinska anstalten å en av styrelsens och överintendentensämbetes delegerade föreslagen plats å Norra Djurgården.

Den 25 februari 1913 uppdrog Eders Kungl. Maj:t åt överintendentensämbetet att i samråd med ett av medicinalstyrelsen utsett ombud och föreståndarna för statsmedicinska anstaltens båda avdelningar verkställa utredning, huruvida icke nämnda anstalt lämpligen kunde förläggas på annan plats och tilldelas mindre utrymme än vad som förut föreslagits, och att till Kungl. Maj:t inkomma med den framställning, vartill utredningen kunde föranleda.

I underdånig skrivelse den 29 april 1915 har överintendentensämbetet såsom lämplig sådan plats föreslagit en del av det s. k. Kräftriket, ett område beläget mellan Veterinärinstitutet och Albano. Detta förslag vilar för närvarande i avvaktan på Eders Kungl. Maj:ts prövning.

I anledning av vad ovan anförts får medicinalstyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes utse ett antal, exempelvis 3, sakkunniga att biträda styrelsen med uppgörande av förslag till åtgärder i syfte att göra statsmedicinska anstaltens medicinskt-bakteriologiska avdelning bättre ägnad

att motsvara tidens krav, tillförsäkra landet nödigt antal skolade bakteriologer och serologer och bringa den praktiskt medicinska bakteriologien i sin helhet inom landet i en bättre ställning.

Då vid ärendets handläggning skiljaktig mening yppat sig, bifogas utdrag av styrelsens i ärendet förda protokoll.

I handläggning av detta ärende hava, såsom framgår av sagda protokoll, förutom undertecknade, deltagit medicinalrådet G. Kjerrulf, byråchefen S. Ribbing, medicinalrådet F. Block samt föreståndaren för statsmedicinska anstaltens medicinskt-bakteriologiska avdelning professor A. Pettersson.

Stockholm den 9 januari 1917.

Underdånigst.

Utdrag ur Kungl. Medicinalstyrelsens protokoll den 9 januari 1917.

Närvarande: Herrar Generaldirektören B. Buhre, Medicinalrådet G. Kjerrulf, Medicinalrådet F. Bissmark, Byråchefen S. Ribbing, Medicinalrådet F. Block samt föreståndaren för statsmedicinska anstaltens medicinskt-bakteriologiska avdelning professor A. Pettersson.

§ 1.

S. D. Herr generaldirektören Buhre förmälde, att Kungl. Maj:t vid föredragning den 8 dennes av Kungl. Medicinalstyrelsens underdåniga framställning om förflyttning av tetanusserumberedningen från den statsmedicinska till den veterinärbakteriologiska anstalten funnit styrelsens framställning icke föranleda till någon åtgärd. I anledning härav och på hemställen av föredraganden herr medicinalrådet Bissmark beslöt kungl. styrelsen *dels* — — — — —

dels och att hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om bemyndigande att disponera erforderliga medel för nu omförmälda serumberedning.

I sammanhang härmed och med föranledande av det utlåtande, som den 27 december 1916 avgivits av tillkallade sakkunniga för avgivande av yttrande över Styrelsens ovanberörda framställning om förflyttning av tetanusserumberedningen beslöt kungl. styrelsen att hos Kungl. Maj:t hemställa om utseende av sakkunniga att biträda styrelsen vid utredning av frågan om den bakteriologiska avdelningens vid statsmedicinska anstalten slutliga ordnande i hela dess vidd.

I anledning av ovanberörda underdåniga framställning om utseende av sakkunniga för utredning av frågan om den bakteriologiska avdelningens slutliga ordnande, anhöll herr medicinalrådet Bissmark att få till protokollet anteckna följande:

»I den nu beslutade underdåniga skrivelsen säges, att medicinalstyrelsen vid ingivande av sin underdåniga framställning den 30 oktober 1916 leddes av den uppfattningen, att tidpunkten för närvarandg icke kunde anses lämplig för framläggande av förslag om uppförande av ett självständigt institut för den medicinskt-bakteriologiska avdelningen med härför erforderligt byggnadskomplex jämväl inrymmande stallar för hästar och större försöksdjur. Denna uppfattning, till vilken jag för min del icke anslutit mig, har emellertid icke kommit till uttryck i den underdåniga skrivelsen den 30 oktober 1916.

Då medicinalstyrelsen i dagens underdåniga skrivelse förordar nyanordning av laboratorier för nämnda bakteriologiska avdelning i lokaler förenade med för styrelsen ifrågasatta nya ämbetslokaler i kungl. vetenskapsakademiens förutvarande byggnad, synes mig detta vara att föregripa den utredning i och för vilken styrelsen nu begär nådigt bemyndigande att tillkalla sakkunniga, en utredning, som även jag finner behövlig och önskvärd. Även om den ifrågasatta utredningen skulle utmynna uti ett förordnande av uppdelning av den bakteriologiska avdelningen i en rent bakteriologisk och en serologisk, följer nämligen därav icke utan vidare, att det vore lämpligt att förlägga den förra till den av styrelsen nu föreslagna byggnaden. Jag behöver endast erinra om — förutom de till en sådan avdelning hörande pest- och koleraundersökningarna — den omständigheten, att även denna avdelning är i behov av försöksdjur, som fallet varit till exempel vid undersökningarna angående den akuta barnförlamningen, då apor i stor utsträckning använts, och angående tuberkulosen, då försöksdjuren voro kvigor.

Av det sagda framgår, att jag icke i här berörda avseende kunnat dela medicinalstyrelsens i den underdåniga skrivelsen uttalade mening.»

Professor Pettersson avlämnade till protokollet följande yttrande:

»Beträffande medicinalstyrelsens framhållande av, att lokalfrågan även beträffande laboratorierna bleve löst på ett synnerligen praktiskt sätt och med nödig hänsyn till framtida utveckling om den förlades till egendomen i kvarteret Grönlandet norra, har jag förut framhållit min avvikande åsikt i fråga om medicinskt-bakteriologiska avdelningen. Ändrande av densamma till bakteriologiska statslaboratoriet innebär ingen sådan förändring i sak, att jag finner anledning frångå min förra åsikt.»

I tjänsten

M. Forsman.